

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ
İKİNCİ BÖLÜM

İPEK LİMİTED ŞİRKETİ/TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru No. 29214/09)

KARAR

Sözleşme'ye Ek 1. No.lu Protokolün 1. maddesi • Mülklerin kullanımını düzenlemek • Ceza yargılaması çerçevesinde yetkililer tarafından yaklaşık dokuz yıl boyunca başvuran şirketin mallarının sürekli olarak tutulması • Öngörülmeleyen el konulmaya ilişkin alternatif tedbirler • Yürürlükte olan el koyma tedbirlerinin beş yıla aşkın bir süre boyunca devam ettirilmesi için beraat kararı verilmesinden bu yana hiçbir meşru nedenin bulunmaması • Orantılılık eksikliği

STRAZBURG

18 Ocak 2022

Kesinleşme Tarihi

18 Nisan 2022

İşbu karar, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşmiştir. Bazı şekli düzeltmelere tabi tutulabilir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2022. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

İpek Limited Şirketi/Türkiye davasında,

Başkan

Jon Fridrik Kjølbro,

Hâkimler

Carlo Ranzoni,

Aleš Pejchal,

Valeriu Grițco,

Pauline Koskelo,

Marko Bošnjak,

Saadet Yüksel

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Stanley Naismith'in katılımıyla, Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan davanın temelinde, Türk vatandaşı olan İpek Limited Şirketi ("başvuran şirket") 10 Nisan 2009 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu yukarıda belirtilen başvuruyu (No. 29214/09), başvurunun Türk Hükümeti'nin ("Hükümeti") bilgisine sunulması kararını ve tarafların görüşlerini dikkate alarak, 30 Kasım 2021 tarihinde kapalı oturumda gerçekleştirilen müzakerelerin ardından, söz konusu tarihte kabul edilen aşağıdaki kararı vermiştir:

GİRİŞ

1. Başvuru, başvuran şirketin mülklerine el konulmasıyla ve mülkleri iade edilmeye kadar geçen zamandan kaynaklanan zarar ile ilgidir.

OLAY VE OLGULAR

2. Başvuran İpek Limited Şirketi (*İpek Dayanıklı Tüketim Malları Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi*), İzmir'de bulunan Türk bir şirkettir. Başvuran,

İzmir Barosuna bağlı avukatlar M. Yararbaş ve S. Amuş tarafından temsil edilmektedir.

3. Hükümet, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde Türkiye temsilcisi olan, Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanı Hacı Ali Açıkgül tarafından temsil edilmiştir.

I. DAVANIN BAŞLANGICI

4. İzmir Gümrük Müdürlüğü, 16 Haziran 1995 tarihinde, beyanları kasten değiştirdiği iddia edilen başvuran şirket tarafından gümrük kaçakçılığı suçu şüphesinin işlendiğinin bildirilmesiyle bu suçtan haberdar olmuştur.

5. Suçun bildirilmesinden sonra gümrük memurları, şirketin ambarlarına arama yapmış ve başvuran şirketin beyanname düzenlediği mallara el koymuşlardır. Gümrük memurları, başvuran şirketi beyan edilen malların ithal edilecek olan mallara tekabül etmediğinden suçlamaktaydı.

21 Temmuz 1995 tarihli tutanağa göre, 1.173 (bin yüz yetmiş üç) adet elektronik cihaza (televizyon, hi-fi stereo, kaset, video kamera ve araba radyosu) el konulduğu, söz konusu eşyaların gümrük işlemlerinin yapılmadığı ve 26 Temmuz 1995 tarihli ve 15644 Sayılı gümrük giriş beyannamesi kapsamında ithal edilmiş olmalarına rağmen beyannamenin tescil edilmediği tespit edilmiştir. Sonuç olarak söz konusu eşyalar, TCDD liman ambarında 3/A bölümüne götürülmüştür.

Ayrıca, 29 Ağustos 1995 tarihli başka bir tutanağa göre 960 (dokuz yüz altmış) adet Onwa marka K-8116 model televizyona el konulmuştur.

6. Belirtilmeyen bir tarihte, yukarıda belirtilen iki arama sırasında el konulan mallar nedeniyle, İzmir Savcılığı tarafından geçici bir soruşturma (nº 1995/37850 Hz) başlatılmıştır.

II. BAŞVURAN ŞİRKET HAKKINDA YÜRÜTÜLEN CEZA DAVASI

7. Savcılık, 24 Ekim 1995 tarihli bir iddianameyle, söz konusu tarihte yürürlükte olan Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunu'nun 20. maddesi, Ek 2. maddesinin 11. fıkrası, 27. maddesinin 2 ve 3. fıkraları ve *in fine* (kısacası) 33. maddesi uyarınca, başvuran şirketin Temsilcisi Ç.K.'yi ve diğer üç kişiyi suçlamıştır. Dava, İzmir 1. Ağır Ceza Mahkemesi önünde 1995/382 numara altında kaydedilmiştir. Bu dava, *Akpaz Dayanaklı Tüketim Malları Ticaret ve Sanayi Limited Şirketi* (n° 1995/283) davasıyla birleştirilmiştir.

8. Ağır Ceza Mahkemesi, 7 Haziran 1999 tarihinde, gümrük kaçakçılığı suçunu tespit etmek için yeterli delil olmadığı gerekçesiyle, başvuran şirketin temsilcisi dâhil olmak üzere, sanıkların beraatına karar vermiştir. Malların iadesi veya müsadere kararına hükümde yer verilmemiştir.

9. Ağır Ceza Mahkemesi kararı, 30 Mayıs 2001 tarihinde, “dava konusu eşyalar hakkında mahallinde her zaman bir karar alınmasının mümkün görüldüğü” gerekçesiyle, Yargıtay Yedinci Ceza Dairesi tarafından onanmıştır.

III. MALLARIN İADESİ

10. Başvuran şirketin temsilcisi, 25 Ekim 1995 tarihinde, 1918 Sayılı Kanunu'nun 21. maddesi uyarınca, el konulan malların iadesini talep etmiştir.

11. Ağır Ceza Mahkemesi, 25 Aralık 1996 tarihinde, 8 Nisan 1996 tarihinde başvuran şirket ve destekleyici ortakları tarafından daha önce yapılan ithalat sırasında birçok defa tespit edilen benzer usulsüzlüklere ve söz konusu malların marka imajı dışında piyasadaki karşılaştırılabilir diğer mallardan ayırt edilememesi nedeniyle, benzer kaçak malların piyasada elden çıkarılmasını kolaylaştıracak nitelikte olarak değerlendirildiğine dair Gümrük Müdürlüğü tarafından verilen olumsuz görüşten sonra malların iadesi talebini reddetmiştir.

12. Gümrük Müdürlüğü, 19 Ekim 2001 tarihinde, 7 Haziran 1999 tarihli kararında Ağır Ceza Mahkemesinin başvuran şirketin Temsilcisi Ç.K. dâhil olmak üzere, sanıkların beraatına rağmen, malların iadesine karar vermediğini dikkate alarak, malların müsadere edilmesini talep etmiştir.

13. Ağır Ceza Mahkemesi, 25 Ekim 2001 tarihinde, söz konusu malların iadesine karar vermiştir. Bu karar, belirtilmeyen bir tarihte, bu kararın duruşma düzenlenmeksizin verilmesi nedeniyle, Yargıtay 7. Ceza Dairesi tarafından bozulmuştur.

14. Yargıtayın bozma kararıyla, 19 Ağustos 2002 tarihinde, Ağır Ceza Mahkemesi tekrar bir duruşma düzenlemiş ve malların ülkeye kaçırılmadığını tespit ederek, liman ambarında bulunan el konulan malların iadesine karar vermiştir (dosya no. 1995/382).

15. Başvuran şirket, 27 Şubat 2003 tarihinde, Gümrük Müdürlüğünden 7 Haziran 1999 tarihinde verilen İzmir 1. Ağır Ceza Mahkemesinin beraat kararı ve 19 Ağustos 2002 tarihli aynı mahkeme tarafından kabul edilen malların iadesi kararı uyarınca, malların iadesini talep etmiştir.

16. Gümrük Müdürlüğü, 26 Mart 2003 tarihinde, malların iadesi kararının henüz kesinleşmiş olmadığı gerekçesiyle, talebi reddetmiştir.

17. Hazine Vekili, belirtilmeyen bir tarihte, tazminat talebinde bulunma hakkını saklı tutarak, 19 Ağustos 2002 tarihli malların iadesi kararı hakkında temyiz talebinde bulunmuştur.

18. Yargıtay 7. Ceza Dairesi, 8 Nisan 2004 tarihinde, 19 Ağustos 2002 tarihli kararı onamıştır.

19. Başvuran şirket, 11 Haziran 2004 tarihinde, malların iadesine ilişkin Gümrük Müdürlüğünden yeniden talepte bulunmuştur. İdare, aynı tarihli bir yazıyla, söz konusu malların geri alınabileceği konusunda başvuran şirketi bilgilendirmiştir.

20. Gümrük Müdürlüğü, 29 Haziran 2004 tarihinde, malları iade etmiştir.

IV. TAM YARGI DAVASI

21. Başvuran şirket, 13 Eylül 2004 tarihinde, temsilcisi aracılığıyla, 28 Ağustos 1995 ve 29 Temmuz 2004 tarihleri arasında meydana gelen mallara el konulması hakkında maruz kalınan zarar nedeniyle, maddi tazminat almak için İzmir İdare Mahkemesi önünde tam yargı davası açmıştır. Başvuran şirket, munzam zararın telafi edilmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde başvuruda bulunma hakkını saklı tutarak, 28 Ağustos 1995 tarihinden itibaren yasal orana eklenen gecikme faiziyle birlikte Türk lirası olarak 750 Milyon (olay tarihinde yaklaşık 424.208 avro) talep etmiştir. Başvuran şirket, bu konuda, zararların değerlendirilmesi için bilirkişi heyetinin atanmasını talep ettiği İzmir 11. Asliye Hukuk Mahkemesi önünde kendisi tarafından açılan bir davaya (dosya n° 2004/165 D. İş) atıfta bulunmuştur. Başvuran şirket ardından, 22 Kasım 2004 tarihli bu mahkeme tarafından atanan üç kişiden oluşan bilirkişi heyetinin raporunu dosyaya eklemiştir.

22. İzmir 3. İdare Mahkemesi, 23 Haziran 2005 tarihinde, başvuran şirketin taleplerini reddetmiştir (dosya n° 2004/1265 E. ve n° 2005/458 K.). İzmir 3. İdare Mahkemesi gerekçelerinde, ilgilinin kaçakçılık suçunu işlediği yönünde üzerinde şüphe bulunduğu hakkında gümrük müfettişleri tarafından yürütülen soruşturma sonucunda, mallara el konulduğunu, malların yalnızca mahkeme kararıyla iade edilebileceğini, bu bağlamda makul süre içerisinde verilen kesinleşmiş karar sonucunun ardından başvuran şirkete verildiğini ve hizmet kusurundan veya idarenin kusuru olmaksızın sorumlu tutulmasının mümkün olmadığını tespit etmiştir.

23. Danıştay 2. Dairesi, 18 Eylül 2007 tarihinde, İdare Mahkemesinin kararını onamıştır.

24. Başvuran şirket tarafından yapılan karar düzeltme talebi, 26 Ocak 2009 tarihinde reddedilmiştir. Bu karar, başvuran şirketin temsilcisine 2 Mart 2009 tarihinde tebliğ edilmiştir.

V. DAHA SONRAKİ GELİŞMELER

25. Taraflar, 12 Ağustos 2014 tarihinde, başvuran şirketin ticaret sicilinden silindiği 15 Şubat 2019 tarihli İzmir Ticaret Sicil Müdürlüğü'nün yazısında belirtildiği gibi, duyurunun Türk Ticaret Kanunu'nun geçici 7. maddesi gereğince, yayımlandığı konusunda Mahkeme'yi bilgilendirmişlerdir. Bu bilgi, başvuran şirket tarafından onaylanmıştır.

26. İlgili, 17 Ocak 2019 tarihinde, bir davanın Mahkeme önünde derdest olduğunu belirterek, şirketin yeniden tescil edilmesi talebiyle (dosya n° 2019/114 E.) İzmir 6. Ticaret Mahkemesine başvurmuştur.

27. Başvuran şirket, 9 Aralık 2020 tarihinde, 29 Kasım 2019 tarihinde İzmir 6. Ticaret Mahkemesinin şirketi yeniden ticaret siciline tescil etmeye karar verdiği konusunda Mahkeme'yi bilgilendirmiştir. Bu bilgi, 8 Ocak 2020 tarihinde Hükümet'e bildirilmiştir.

İLGİLİ HUKUKİ ÇERÇEVE VE İÇ HUKUK UYGULAMASI

28. Türk Anayasası'nın 18. maddesinin 4. fıkrası aşağıdaki şekildedir:

“Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.”

29. 2577 Sayılı Kanun'un 2. maddesinin ilgili kısımları aşağıdaki şekildedir:

“1. İdari dava türleri şunlardır:

a) İdarî işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan iptal davaları,

b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtemel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları,

(...)”

Aynı Kanun'un 12. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“İlgililer haklarını ihlal eden bir idari işlem dolayısıyla Danıştaya ve idare ve vergi mahkemelerine doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine, bu husustaki kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı icra tarihinden itibaren dava süresi içinde tam yargı davası açabilirler. Bu halde de ilgililerin 11 nci

madde uyarınca idareye başvurma hakları saklıdır. Bu halde de ilgililerin 11 nci madde uyarınca idareye başvurma hakları saklıdır.”

30. Olay tarihinde yürürlükte olan Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair 1918 Sayılı Kanun’un (kaldırılan) 20. maddesinin 1. fıkrasına göre, “Hakikate aykırı beyanname verilmek veya herhangi bir hile veya suiistimal ile muamelesi yaptırılarak eksik resim ve vergi verilmek veyahut vergi ve resimleri verilmeksizin verilmiş ve muamelesi yaptırılmış veya vergi ve resme tâbi olduğu halde muafiyete tâbi mal gibi gösterilmek suretiyle memlekete eşya soktukları anlaşılanlar hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.”

Bu maddenin 2. fıkrasında, bu malların bulunması halinde söz konusu mallara ve ürünlere el konulması öngörülmektedir.

31. 1918 Sayılı Kanun’un 21. maddesinde şu şekilde öngörülmektedir: kaçak zannı ile tutulan giriş veya çıkış kaçağı eşyanın ve bunların naklinde kullanılan araçların sahip veya taşıyıcıları, eşyanın veya aracın zaptının müteakip; muadili bir meblağı depozito ederek veya kanuni faizi de kapsayacak şekilde muteber banka mektubu veya hazine tahvil ve bonolarını teminat göstererek, eşya ve aracın teslimini gümrük idarelerinden veya yetkili ve görevli adli mercilerden isteyebilirler.”

“Gümrük ve inhisar kaçakçılığına ait cezai hükümler” başlıklı aynı Kanun’un 23. maddesi şu şekildedir:

“Cezai hükümler faslının 1 nci kısmında yazılı suçlara mütaallik kaçak eşya müstesna olmak üzere gerek hariçten gelsin ve gerek dâhilde bulunsun kaçak eşya ve maddeler derhal zaptolunur ve tutuldukları yere en yakın olan Hükümet merkezinde ve maznunun huzurunda zabıta memuru ile ait olduğu gümrük ve inhisarlar memurlarından ve bulunmadığı yerlerde mal memurlarından mürekkep bir heyet tarafından nevi ve aded miktarını bildiren bir zabıt varakası tanzim ve imza olunur.”

32. 1918 Sayılı Kanunu yürürlükten kaldıran Kaçakçılıkla Mücadeleye İlişkin 4926 Sayılı Kanun’un 23. maddesinin 3. fıkrası şu şekildedir:

“Eşyanın, yargılama sonucunda iadesine veya gümrük komisyonlarınca sahibine teslimine karar verilmesi halinde, bu kararların uygulanmasında yürürlükte olan gümrük ve dış ticaret mevzuatı uyarınca işlem yapılır.

Zoralımı kesinleşmemiş eşya veya taşıma araçlarının yukarıdaki fıkralar hükümlerine göre tasfiyesinde, eşya veya taşıma araçlarına ilişkin kamu davası açılmış olması halinde ilgili mahkemece, açılmamış olması halinde ise Cumhuriyet savcılığınca suç delili olarak saklanması gerek bulunmadığına dair karar verilmesi istenir. Çabuk bozulma ve telef olma tehlikesine maruz bulunan eşyada üç gün, saklanması masraflı ve külfetli olan eşyada ise on beş gün içinde karar verilerek idareye tebliğ edilmemesi halinde numune alınmasının mümkün olduğu durumlarda numune alınarak, mümkün olmaması halinde idarece tespiti yapılarak tasfiyeye tâbi tutulur. (...)”

33. Borçlar Kanunu’nun 41. maddesi şu şekildedir:

“Gerek kasten gerek ihmal ve teseyyüp yahut tedbirsizlik ile haksız bir surette diğer kimseye bir zarar ıka eden şahıs, o zararın tazminine mecburdur.”

HUKUKÎ DEĞERLENDİRME

I. İLK GÖRÜŞLER

34. Hükümet, başvuranın şirketin gümrük yetkilileri tarafından el konulan malların iadesinde meydana gelen gecikme nedeniyle, Sözleşme’ye Ek 1. No.lu Protokolün 1. maddesinden doğan mülkiyetlerine saygı hakkının ihlal edilmesinden şikâyet ettiğini kaydetmektedir. Hâlbuki Hükümet, başvuran şirketin mülkiyet hakkından yoksun bırakılmadığını zira 11 Haziran 2004 tarihli gümrük idaresinin bir yazısıyla itiraz edilen malların verilebileceğine dair bilgilendirildiğini iddia etmektedir. Hükümet, bu şikâyetin, Sözleşme’ye Ek 1. No.lu Protokolün 1. maddesi alanında değil ancak Sözleşme’nin 6. maddesinin 1. fıkrası tarafından korunan makul sürede yargılanma hakkı çerçevesinde incelenmesi gerektiğini eklemektedir.

Hükümet dolayısıyla, adil yargılanma hakkının başvuran şirketin mülklerinin geç bir şekilde iade edilmesi nedeniyle, ihlal edilip edilmediği konusunu sınırlayarak, Mahkeme’yi davayı incelemeye davet etmektedir.

35. Mahkeme, davanın olaylarına ilişkin hukuki nitelendirme konusunda takdir yetkisine sahip olduğunu ve başvuran veya Hükümete atfedilen nitelendirmeye bağlı olmadığını hatırlatmaktadır (bk. örneğin, *Molla Sali/Yunanistan* [BD], n° 20452/14, § 85, 19 Aralık 2018 ve *Radomilja ve diğerleri/Hırvatistan* [BD], no. 37685/10 ve 22768/12, §§ 123-126, 20 Mart 2018). Mahkeme öte yandan, Sözleşme’ye Ek 1. No.lu Protokolün 1.

maddesinin, ceza yargılaması çerçevesinde mülklere el konulmasını yasaklamadığını ve bu tür bir el koymanın, mülklerin kullanımına ilişkin düzenlemeye bağlı bir müdahale anlamına geldiğini hatırlatmaktadır. Mahkeme, mevcut durumda, başvuran şirketin mallarının ceza yargılaması çerçevesinde el koyma konusu edilmesi nedeniyle, davayı Sözleşme'ye Ek 1. No.lu Protokolün 1. maddesi açısından inceleyecektir.

II. SÖZLEŞME'YE EK 1 NO.LU PROTOKOLÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

36. Başvuran şirket, mülklere el konulmasından ve mülklerinin geç iade edilmesinden şikâyet etmektedir. Başvuran şirket özellikle, mülklerinin değerinin el koyma ve iade arasında geçen süre boyunca, büyük ölçüde düştüğünü belirtmektedir.

Başvuran şirket, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokolün 1. maddesini ileri sürmektedir. Söz konusu madde şu şekildedir:

“Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka hâlel getirmez.”

37. Hükümet, başvuran şirketin iddiasına itiraz etmektedir.

A. Kabul edilebilirlik hakkında

38. Hükümet öncelikle, mağdur sıfatının bulunmadığını ardından, iç hukuk yollarının tüketilmediğini ve son olarak başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğunu belirtmektedir.

1. Mağdur sıfatının bulunmaması hakkında

39. Hükümet, mağdur sıfatının bulunmadığıyla ilgili olarak, Mahkemenin içtihadına atıfta bulunarak (*Ohlen/Danimarka* (kayıttan düşme), n° 63214/00, 24 Şubat 2005 ve *Dimitrescu/Romanya*, n°5629/03 ve 3028/04, §§ 33-34, 40, 3 Haziran 2008), Sözleşme'nin 37. maddesi gereğince, yargılamanın her aşamasında Mahkeme gerek kabul edilebilirlik kararının ardından ulusal düzeyde çözülmesi gerekse haklardan vazgeçme hakkında bir anlaşma olması nedeniyle, başvuranın mağdur sıfatının sona erdiği gerekçesiyle, başvurunun kayıttan düşürülmesine karar verebilmektedir. Hükümet, 5 Nisan 2019 tarihli İzmir Ticaret Sicil Müdürlüğü'nün yazısına atıfta bulunarak, somut olayda 12 Ağustos 2014 tarihinde başvuran şirketin ticaret sicilinden silindiğinin ve bu konuda duyurunun Türk Ticaret Kanunu'nun geçici 7. maddesi gereğince, yayımlandığının altını çizmektedir. Hükümet, başvuran şirketin hiçbir faaliyette bulunmadığı sonucuna varmıştır.

40. Hükümet ayrıca, başvurunun yapılmasının ardından meydana gelen olaylar ışığında, başvuran şirketin “mağdur sıfatını” koruduğu iddiasına dayanmasından ve devam etmesinden bağımsız olarak Sözleşme'nin 37. maddesinin kapsamına giren bazı nedenlerden davanın kayıttan düşürülmesinin gerekli olup olmadığı konusunda Mahkemeyi davet etmektedir.

41. Hükümet, bu açıklamalar ışığında, başvuran şirketinin mağdur sıfatının bulunmaması nedeniyle, başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermeye Mahkemeyi davet etmektedir.

42. Başvuran şirket, bu argümana itiraz etmektedir. Başvuran şirket, 2014 yılında İzmir Ticaret Sicil Müdürlüğü nezdinde MERKEZ-59630 numarasıyla kaydının ticaret sicilinden resen silindiğini doğru olmakla birlikte, mevcut başvuruya konu edilen olaylar nedeniyle maddi zarara uğradığını belirtmektedir. Başvuran şirket, bu koşullar nedeniyle, belirli bir süre boyunca ticari faaliyetlerine devam edememiştir. Başvuran şirket dolayısıyla, “devam eden hiçbir faaliyeti olmadığı” gerekçesiyle kayıttan

silinmiş ve söz konusu kayıttan silinme, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun geçici 7. maddesi uyarınca, 12 Ağustos 2014 tarihinde gerçekleşmiştir. Söz konusu maddenin ilgili kısımları aşağıdaki gibidir: *“Ticaret sicilinden kaydı silinen şirket veya kooperatifin alacaklıları ile hukuki menfaatleri bulunanlar haklı sebeplere dayanarak silinme tarihinden itibaren beş yıl içinde mahkemeye başvurarak şirket veya kooperatifin ihyasını isteyebilir.”*

43. Başvuran şirket, Mahkemeye, söz konusu Kanun'un bu hükmü uyarınca, 17 Ocak 2019 tarihinde, eşyalarına el konulmasına ilişkin Mahkeme önünde bir yargılamanın derdest olduğunu belirterek İzmir 6. Asliye Ticaret Mahkemesine yeniden tescil için talepte (2019/113 E. sayılı dosya) bulunduğunun bilgisini vermektedir. 9 Aralık 2020 tarihinde, Ticaret Mahkemesinin, ticaret siciline yeniden kaydına hükmettiği 29 Kasım 2019 tarihli kararı Mahkemeye bildirmiştir.

44. Mahkeme, bir tüzel kişinin kendi önündeki bir yargılama sırasında iflas ettiğinin beyan edilmesinin, kendisini mutlaka mağdur sıfatından yoksun etmediğini hatırlatmaktadır (*Satakunnan Markkinapörssi Oy ve Satamedia Oy/Finlandiya*[BD], n° 931/13, § 94, 27 Haziran 2017). Aynı durum, iflas etmiş ve tek hissedarları bu şirket adına başvuruyu sürdürme menfaatlerini ifade etmiş bir şirket için de geçerlidir (*Euromak Metal Doo/Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti*, n° 68039/14, §§ 32-33, 14 Haziran 2018, Sözleşme'ye Ek No.lu Protokolün 1. maddesi açısından incelenen vergi düzenine ilişkin dava hakkında).

45. Mahkeme somut olayda, başvuruda bulunduktan sonra başvuran şirketin davanın olaylarına bağlı olduğu iddia edildiği mali zorluklar nedeniyle, ticaret sicilinden silindiğini ve sonuç olarak 29 Kasım 2019 tarihinde, iç hukuk hükümleri uyarınca, ticaret siciline yeniden kaydedilmesine karar verildiğini kaydetmektedir.

46. Mahkeme, Hükümetin itirazının bu tarihten beri başvuran şirketin ve alacaklılarının, iflas eden tasfiye memuru tarafından yönetildiği ve hukuki

durumunun gelişmesinin kendisini mağdur sıfatından yoksun bıraktığı fikrine dayandığını gözlemlemektedir.

47. Mahkeme öncelikle, başvuran şirketin başvurusunu ticaret sicilinden silinmesinden önce yaptığı konusunda bir itiraz bulunmadığını tespit etmektedir. Ardından Mahkeme, başvuran tarafın sicilden silinmesinin somut olayda meydana gelen olaylar ile ilgili olduğuna yönelik iddiasını kaydetmektedir. Mahkeme son olarak, Ticaret Mahkemesinin, Türk hukuku uyarınca şirketin ticaret siciline yeniden tesciline karar verdiğini tespit etmektedir. Bu şartlar altında Mahkeme, başvuran şirketin halen Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesine yönelik iddia edilen ihlallerinden dolayı mağdur olduğunu iddia edebileceği kanaatindedir.

48. Mahkeme sonuç olarak, Hükümetin birinci ilk itirazını reddetmektedir.

2. İç hukuk yollarının tüketilmemesi hakkında

49. Hükümet, iç hukuk yollarının tüketilmediği yönündeki ilk itirazını üç kısımda ileri sürmektedir.

50. Öncelikle Hükümet, Mahkemenin başvuruyu Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası bağlamında incelemesi gerektiğini belirtmekte ve *Turgut ve diğerleri/Türkiye* (no. 4860/09, 26 Mart 2013) davasındaki karara atıfta bulunarak, başvuran şirketin Tazminat Komisyonuna başvurabileceğini ileri sürmektedir.

51. Başvuran şirket, bu davanın olaylarının Komisyonun yetki alanına girmediğini iddia ederek, bu iddiayı kabul etmemektedir.

52. Mahkeme, davayı Sözleşme'ye Ek 1. No.lu Protokolün 1. maddesi açısından inceleyeceğini (yukarıda 35. paragraf) ve Hükümetin Tazminat Komisyonunun bu tür bir dava için hangi ölçüde yetkili olacağını açıklamadığını kaydetmektedir.

53. Hükümet ardından, başvuran şirketin el koyma nedeniyle maruz kaldığı zararın tazmin edilmesi için Asliye Hukuk Mahkemesi önünde dava

açmadığını iddia etmektedir. Hükümet olayları hatırlatarak, başvuran şirketin bütün ceza yargılaması boyunca malların kullanımından yoksun bırakıldığını ve olay tarihinde adli işlemlerden kaynaklanan zararların bu hukuk mahkemelerinin yetkisine bağlı olduğu Yargıtay içtihadı uyarınca, hukuk mahkemelerine başvurması gerekirken, Ağır Ceza Mahkemesinin beraat kararına dayanarak, İdare Mahkemesi önünde dava açtığını belirtmektedir.

54. Başvuran şirket, bu iddiayı kabul etmeyerek, iç hukuk yollarını tükettiğini iddia etmektedir. Başvuran şirket ayrıca, idare mahkemesi önünde tam yargı davası açmadan önce 9 Eylül 2004 tarihinde zararın değerlendirilmesi için 11. Asliye Hukuk Mahkemesi önünde dava açtığını vurgulamaktadır.

55. Mahkeme, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, yalnızca, suç sayılan, mevcut ve uygun ihlallerle ilgili olması gereken iç hukuk yollarının tüketilmesi sonrasında kendisine başvurulabileceğini hatırlatmaktadır. Mahkeme, iç hukuk yollarının tüketilmediğini ileri süren bir Hükümetin, olayların meydana geldiği tarihte başvuru yolunun, teoride olduğu gibi uygulamada da mevcut ve etkili olduğu, yani başvurana şikâyetlerini düzeltme imkânı sunacak şekilde ulaşılabilir olduğu; ayrıca başarıyla sonuçlanması için makul ve başarılı bakış açıları sunduğu hususunda Mahkemeyi ikna etmesi gerektiğini hatırlatmaktadır (bk., özellikle, *Selmouni/Fransa* [BD], no. 25803/94, 76. paragraf, AİHM 1999-V, *Sejdovic/İtalya* [BD], no. 56581/00, 46. paragraf, AİHM 2006-II, *Vučković ve diğerleri/Sırbistan* (ilk itirazlar) [BD], no. 17153/11 ve ardındakiler, 74. paragraf, 25 Mart 2014, ve *Gherghina/Romanya* [BD] (kabul edilebilirlik hakkında karar), no. 42219/07, 85. paragraf, 9 Temmuz 2015). Söz konusu durum ispatlandığında, Hükümet tarafından ileri sürülen bu hukuk yolunun aslında kullanıldığını veya herhangi bir sebepten dolayı, bu hukuk yolunun, davaya ilişkin olaylar dikkate alındığında yeterli ya da etkin olmadığını veya hatta bazı özel koşulların kendisini bu yolu kullanmaktan muaf tuttuğunu kanıtlama görevi, başvurana düşmektedir (*Akdivar ve*

diğerleri/Türkiye, 16 Eylül 1996, § 68, *Karar ve Hükümlerin Derlemesi* 1996-IV, *Prencipe/Monako*, no. 43376/06, § 93, 16 Temmuz 2009 ve *Molla Sali/Yunanistan* [BD], no. 20452/14, § 89, 19 Aralık 2018).

56. Mahkeme aynı zamanda, iç hukuk yollarının tüketilmesi kuralını, usulüne uygun olarak bağlamı dikkate alarak ve aşırı şekilcilik olmaksızın belirli bir esneklikle uyguladığını hatırlatmaktadır. Mahkeme dahası, iç hukuk yollarının tüketilmesi kuralının kendiliğinden uygulanmadığını ve mutlak bir niteliğe sahip olmadığını; bu konuda, kurala riayet edilip edilmediğinin kontrol edilmesi için davanın koşullarının dikkate alınması gerektiğini kabul etmiştir. Bu durum özellikle Mahkemenin, başvuruların yapıldığı hukuki ve siyasi durumun yanı sıra başvuranların kişisel durumlarını gerçekçi bir şekilde dikkate alması gerektiği anlamına gelmektedir (bk. birçok karar arasında, yukarıda anılan *Akdivar ve diğerleri*, § 69, *Selmouni*, § 77, *Kozacıoğlu/Türkiye* [BD], no. 2334/03, § 40, 19 Şubat 2009, *Reshetnyak/Rusya*, no. 56027/10, § 58, 8 Ocak 2013 ve *Azzolina ve diğerleri/İtalya*, no. 28923/09 ve 67599/10, § 114, 26 Ekim 2017).

57. Mahkeme, başvuran şirketin iç hukuk yollarını tüketmiş olarak kabul edilebileceğini, zira beraat kararından sonra mallara el konulmasının neden olduğu zararın maddi tazminatını talep ederek İzmir İdare Mahkemesi önünde tam yargı davası açtığını değerlendirmektedir. Bu bağlamda Mahkeme, Hükümet tarafından tavsiye edilen hukuk yolunun etkinliği hakkında fikir belirtmeye gerek duymadan, bir hukuk yolunun kullanılmış olması durumunda, uygulama açısından aynı amaca sahip bir başka hukuk yolunun kullanılmasının gerekli olmadığını yeniden belirtmektedir (*Hüseyin Kaplan/Türkiye*, no. 24508/09, § 30, 1 Ekim 2013, *Kozacıoğlu/Türkiye* [BD], no. 2334/03, §§ 39-43, AİHM 2009 ve *Riad ve Idiab/Belçika*, no. 29787/03 ve 29810/03, § 84, AİHM 2008).

58. Ayrıca Mahkeme, İdare Mahkemesinin, olası bir yetki sorunu veya mahkeme seçimine ilişkin başvuran şirket tarafından “usulü bir hata” nedeniyle, konu bakımından (*ratione materiae*) yetkisizlik kararı vermediğini

tespit etmektedir. Aksine İdare Mahkemesi, “davanın esası” hakkında karar vermiş ve idareye hizmet kusuru atfetmenin ve kusursuz sorumluluk hâli yüklemenin mümkün olmadığına hükmetmiştir.

59. Yukarıda belirtilenler ışığında Mahkeme, Hükümet tarafından ileri sürülen iç hukuk yollarının tüketilmediğine dair ilk itirazın bu kısmını da reddetmektedir.

60. Son olarak Hükümet, başvuran şirket, Ağır Ceza Mahkemesinin el konulan malların iade edilmesinin reddine ilişkin kararına itiraz etmemekle suçlamaktadır. Hükümet, Ağır Ceza Mahkemesinin başvuran şirketin talebini reddettiği hâlde diğer ilgili tarafların iade taleplerini kabul ettiğini açıklamaktadır. Dolayısıyla kendisine göre, başvuran şirketin başka bir ağır ceza mahkemesi önünde bu duruma karşı itirazda bulunması gerekirdi.

61. Başvuran şirket, itirazın hiçbir şeyi değiştirmeyeceği geçici bir kararın söz konusu olduğunu ileri sürerek bu iddiayı da reddetmektedir. Ayrıca başvuran şirket, yetkili mahkemelere başvurmak için Ağır Ceza Mahkemesinin nihai karar vermesini tercih ettiğini ileri sürmektedir.

62. Vurgulandığı gibi, iç hukuk yollarının tüketilmesi kuralı, usulüne uygun olarak bağlam dikkate alınarak ve aşırı şekilcilik olmaksızın belirli bir esneklikle uygulanmalıdır (yukarıda 56. paragraf). Mevcut durumda, başvuran şirket yukarıda belirtilen nedenlerden iç hukuk yollarını tüketmiş olarak kabul edilebilecektir (yukarıda 57. paragraf).

63. Bu koşullarda, ayrıca Hükümetin ilk itirazının üçüncü kısmını reddetmek ve iç hukuk yollarının tüketildiği sonucuna varmak gerekmektedir.

3. Açıkça dayanaktan yoksunluk

64. Olayları ve yerel mahkemeler tarafından verilen kararları hatırlatarak Hükümet, ilke olarak, yerel mahkemeler önünde bir davaya konu olan maddi olay ve olguların delilinin, delil unsurlarının değerlendirilmesinin, hukuk kurallarının yorumlanmasının ve uygulanmasının ve söz konusu

mahkemelerin ihtilafa yönelik vardığı sonucun adil olup olmadığı konusunun Mahkemenin yetkisi kapsamına girmediğini iddia etmektedir. Hükümet, bu kuralın tek istisnasının, yerel mahkemelerin karar ve sonuçlarının hukuku ve sağduyuyu dikkate almayan açık bir değerlendirme hatası içermesi durumu olduğunu ve bu durumun bireysel başvuru kapsamına giren hak ve özgürlükleri kendiliğinden ihlal ettiğini belirtmektedir. Hükümet, tazminat şikâyetiyle karşılaştırılabilir taleplerin, yalnızca açık bir değerlendirme hatası veya açık bir keyfilik olması durumunda Mahkeme tarafından incelenebileceği sonucuna varmaktadır. Hükümet, başvuran şirkete tazminat verilmesinin uygun olmadığına karar veren ulusal makamların açık herhangi bir değerlendirme hatası yapmadıklarını ve de keyfi karar vermediklerini değerlendirmektedir. Sonuç olarak Hükümet, Mahkemeyi, Sözleşme'nin 35 ve 4. maddeleri uyarınca, açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle mevcut başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermeye davet etmektedir.

65. Başvuran şirket söz konusu iddiaya karşı çıkmaktadır. Başvuran şirket, Hükümetin talebinin haklı gösterilmediğini, çünkü Hükümetin gümrük idaresinin malları iade etmeyi reddetmesinin hukuki gerekçelerini ve de ayrıca beraat kararından sonra malların iade edilmeme nedenlerini belirtmediğini ileri sürmektedir.

66. Mahkeme, burada ileri sürülen iddia çerçevesinde, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesine ilişkin şikâyetin kabul edilebilirliği hakkında değil, bu şikâyetin esası hakkında bir inceleme yapılmasını gerektiren sorunların ileri sürüldüğü kanaatine varmaktadır.

67. Dolayısıyla Mahkeme, Hükümetin bu itirazını da reddetmektedir.

4. Sonuç

68. Mahkeme, başvurunun Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve öte yandan, başka

herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesiyle bağdaşmadığını tespit ederek, başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar vermektedir.

B. Esas hakkında

1. Tarafların iddiaları

a) Başvuran şirket

69. Başvuran şirket, iddialarını yinelemektedir. Başvuran şirket, mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin haklı gösterilmediğini; mallarına 1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun uyarınca el konulmasının somut olayda doğrudan bir etkisi olmadığını zira Hükümetin, İzmir Gümrük İdaresinin özen gösterme yükümlülüğünü neden yerine getirmediği ve hatta İzmir 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından sorulan “teminat sağlanması karşılığında malların başvurana iade edilmesinin herhangi bir şekilde sakıncalı olup olmadığı” sorusuna olumsuz yanıt verdiği konusunda bir açıklama yapmadığını ileri sürmektedir.” Başvuran şirket, el konulan malların makul bir süre içinde iade edilmediğini ve dolayısıyla, mülkiyet hakkının ihlal edildiği kanaatine varmaktadır. Başvuran şirket, malların iadesi sürecinde gerekli adımları attığını ancak gümrük idaresinin, malların ithalatı sırasında gümrük mevzuatını ihlal ettiğini gösteren herhangi bir unsur olmamasına rağmen kendisinin suçlu olduğuna karar vererek “masumiyet karinesi” ilkesini ihlal ettiğini belirtmektedir.

70. Başvuran şirket öte yandan, kendi ve diğer ilgili taraflara atfedilen şüpheler nedeniyle ithal edilen ve el konulan malların, Ağır Ceza Mahkemesi tarafından verilen ve malların kaçakçılığa konu olmadığı anlamına gelen beraat kararı kapsamına girdiğini; mallarına savcılık tarafından değil, gümrük idaresi personeli tarafından el konulduğunu vurgulamaktadır. Başvuran şirket, adli makamlar tarafından hiçbir el koyma kararının verilmediğini, Gümrük Müdürlüğünün kaçakçılık konusu olmayan mallara el konulmasını önlemekle ve bu amaçla gerekli tüm inceleme ve kontrolleri özenle yapmakla yükümlü olduğunu, ancak İzmir Gümrük İdaresinin kendisine düşen bu

yükümlülüğe riayet etmediğini ve hatta İzmir 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından teminat sağlanması karşılığında malların başvurana iade edilmesinin mümkün olup olmadığı sorulduğunda olumsuz yanıt verdiğini vurgulamaktadır.

71. Dahası başvuran şirket, Hükümetin Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk Devleti ilkesine riayet emesi ve olayların meydana geldiği dönemde Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından atanan bilirkişi heyetinin değerlendirmesine göre somut olayda idari hizmetlerin neden olduğu 2.436.466,82 TRY ve 1.286.328,36 TRY tutarındaki zararı telafi etmesi gerektiğini, buna karşılık Hükümetin, Ege Gümrük ve Dış Ticaret Bölge Müdürlüğü tarafından düzenlenen bir rapora dayanarak söz konusu güncel zararın 75.794,74 TRY tutarında olduğunu belirttiğini ileri sürmektedir.

b) Hükümet

72. Hükümet, başvuran şirketin mülklerine el konularak mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin yasallık gerekliliğini karşıladığını ve kamu yararı meşru amacı izlediğini ileri sürmektedir. Hükümet, başvuran şirket tarafından ithal edilen mallara 1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun'un çeşitli maddeleri uyarınca gümrük idaresi tarafından el konulduğunu ve söz konusu Kanun'un 1. maddesinin mal veya eşyaların gümrük işlemlerine tabi olmaksızın ithalinin veya ithaline teşebbüs edilmesinin kaçakçılık olarak kabul edilmesini hükme bağladığını belirtmektedir. Hükümet, aynı Kanun'un 20. maddesinin, hile veya suistimal gibi kanun dışı yollar kullanan veya gerçeğe aykırı her türlü belge ibraz yapan her kişinin para cezası almasını öngördüğünü ve 21. maddesinin kaçakçılık şüphesiyle gümrükte el konulan malların sahip ve taşıyıcılarının, değerleri kadar bir depozito ödeyerek veya söz konusu malın değeri kadar kanuni faizi ile birlikte banka mektubu veya hazine tahvil ve bonolarını teminat göstererek bu malların teslim edilmesini talep edebileceklerini hükme bağladığını eklemektedir. Hükümet, aynı maddenin ayrıca, malların sahiplerinin adli makamlara talepte bulunması

durumunda gümrük idaresinin görüşlerinin dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir. Son olarak Hükümet, söz konusu Kanun'un 23. maddesinin kaçak mal veya eşyalara, ülkeye girse veya ülkeden çıksa da derhal el konulduğunu ve malların nevi ve değerini belirten bir rapor düzenlendiğini belirttiğini eklemektedir.

73. Nitekim Hükümete göre, kaçak malların ülkeye girişinin Türkiye ekonomisi, kamu düzeni, çevre ve aynı zamanda insan ve hayvan hayatı ve vergi gelirleri üzerindeki olumsuz sonuçları dikkate alındığında bu tür kabahatlerin cezalandırılması ve işlenmelerinin önlenmesi öngörülmektedir.

74. Hükümet, başvuran şirketin mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin, Türkiye Cumhuriyeti'nin ticaret politikasını korumak, vergi kaçakçılığını önlemek ve yeni suçların işlenmesini caydırmak ve önlemek için gerekli olduğunu vurgulamaktadır. Hükümete göre dolayısıyla somut olaydaki müdahale kamu yararının korunması için gereklidir.

75. Hükümet, somut olayda, başvuran şirket tarafından sunulan gümrük beyannamesinde belirtilen elektronik cihazların incelenmesinin ardından, ithal edilecek mallar için uygunluk belgesi bulunmadığının; ithalat mevzuatı uyarınca ürün ithal eden her şirketin ithal edilecek her bir ürün için ayrı uygunluk belgeleri düzenlemesi gerektiğinin ve bu kurallara karşı gelindiğinin tespit edilmesi nedeniyle gümrük idaresinin 1918 Sayılı Kanun uyarınca mallara el koyduğunun tespit edildiğini belirtmektedir.

76. Hükümet, somut olayda, kuvvetli kaçakçılık şüphesi bulunduğu gerekçesiyle elektronik cihazlara el konulmasının kaçakçılıkla mücadelede caydırıcılığı güçlendirmeyi ve böylece kaçakçılığın ülke ekonomisine verdiği zararı engellemeyi amaçladığını; kaçakçılığı önlemeye yönelik tedbirlerin uygulanmasının ve tedbir ve yasaklamalara uymayanlara yaptırımların dayatılmasının kamu yararına uygun olduğunu ve bu bağlamda el koymanın meşru olduğunu ileri sürmektedir.

77. Hükümet ayrıca, başvuran şirketin el koyma kararına itiraz etmesine imkân sağlayan usulü güvencelere sahip olduğunu ileri sürmektedir.

Hükümete göre, el koyma tedbirinin geçici nitelikte olduğu ve yargılama nihai bir kararla sonuçlanmadan önceki aşamada uygulandığı göz önüne alındığında el koymaya ilişkin kararlar geçicidir.

78. Sonuç olarak Hükümet, Mahkemenin bir dizi kararına atıfta bulunarak, başvuran şirketin mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin keyfi ve de öngörülemez olmadığını, ilgili iç uygulamanın söz konusu kararın uygulanması için hukuki dayanak sunduğunu ve başvuran şirkete usulü güvenceler sağladığını; tüm süreç boyunca başvuran şirketin gösterdiği ihmal dikkate alındığında, başvuran şirketin mülkiye hakkının ihlali ile izlenen meşru amaçlar arasında makul, dengeli ve orantılı bir bağlantı olduğunu ileri sürmektedir.

2. Mahkemenin değerlendirmesi

a) Mülkün varlığı ve müdahalenin niteliği hakkında

79. Öncelikle, mülkün varlığına ilişkin olarak, Mahkeme, el konulan malların Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi anlamında "mülk" teşkil ettiğine taraflarca itiraz edilmediğini tespit etmektedir.

80. İkinci olarak, müdahalenin niteliğine ilişkin olarak ve aynı zamanda Mahkemenin defalarca belirttiği gibi, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi üç farklı kural içermektedir: İlk paragrafın birinci cümlesinde belirtilen ve genel bir niteliğe sahip olan ilk kural, mülkiyete saygı ilkesini açıklamaktadır, aynı paragrafın ikinci cümlesinde yer alan ikinci kural, mülkiyetten yoksun bırakılma konusunu ele almakta ve bunun için çeşitli şartlar ortaya koymaktadır; ikinci paragrafta kaydedilen üçüncü kural ise, Devletlere, diğerleri arasında, mülklerin kullanımını kamu yararına uygun olarak düzenleme yetkisi tanımaktadır. İkinci ve üçüncü kurallar, mülkiyet hakkının belirli ihlal örnekleriyle ilgilidir; bu nedenle, birinci maddede yer alan ilke ışığında yorumlanmaları gerekir (bk. diğer kararlar arasında *Ališić*

ve diğerleri/Bosna Hersek, Hırvatistan, Sırbistan, Slovenya ve Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti [BD], n° 60642/08, § 98, AİHM 2014).

81. Mahkeme, ceza yargılaması çerçevesinde adli makamlar tarafından mülklere el konulmasının, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ikinci paragrafı anlamında, Devletin mülklerin kullanımını kamu yararına uygun olarak düzenleme hakkı açısından incelenmesi gerektiğini hatırlatmaktadır (*Smirnov/Rusya*, no. 71362/01, § 54, AİHM 2007 VII, *Borjonov/Rusya*, no. 18274/04, § 57, 22 Ocak 2009, *Adamczyk/Polonya* (k.k.), no. 28551/04, 7 Kasım 2006 ve *Uzan ve diğerleri/Türkiye*, no. 19620/05 ve 3 diğer başvuru, § 194, 5 Mart 2019).

82. Mahkeme ayrıca, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ceza yargılaması çerçevesinde mülklere el konulmasını yasaklamadığını ve böyle bir el koymanın, mülklerin kullanımının düzenlenmesi kapsamında bir müdahale teşkil ettiğini hatırlatmaktadır (*Lachikhina/Rusya*, no. 38783/07, § 58, 10 Ekim 2017, kararda geçen atıflarla birlikte). Bununla birlikte, söz konusu maddede yer alan gereklilikleri yerine getirmek üzere el koymanın yasal olması, meşru bir amaç izlemesi ve bu amaç ile orantılı olması gerekmektedir (ibidem, § 59).

b) Müdahalenin yasallığı ve meşru amacı hakkında

83. Mahkeme, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin, her şeyden önce ve özellikle, mülkiyete saygı hakkının kullanımına kamu makamlarının müdahalesinin yasal olmasını gerektirdiğini hatırlatmaktadır. Demokratik bir toplumun temel ilkelerinden biri olan hukukun üstünlüğü ilkesi Sözleşme'nin tüm maddelerinde yer alan bir kavramdır (*Vistiņš ve Perepjolkins/Letonya* [BD], no. 71243/01, §§ 94 ve 95, 25 Ekim 2012). Buradan, adil denge konusunu inceleme gerekliliğinin “ancak ihtilaf konusu müdahalenin yasallık ilkesine uygun olduğu ve keyfi olmadığı tespit edildiğinde hissedilebileceği” anlaşılmaktadır (yukarıda anılan *Uzan ve diğerleri kararı*, § 196, kararda geçen atıflarla birlikte).

84. Mahkeme aynı zamanda, yasallık ilkesinin, uygulamada yeterince erişilebilir, kesin ve öngörülebilir olan yerel hukuk normlarının bulunmasını öngördüğünü hatırlatmaktadır (*Eski Yunan Kralı ve diğerleri/Yunanistan* [BD], no. 25701/94, § 79, AİHM 2000 XII, yukarıda anılan *Beyeler*, §§ 109-110 ve *Fener Rum Patrikliği/Türkiye*, no. 14340/05, § 70, 8 Temmuz 2008). “Öngörülebilirlik” kavramının kapsamı ise, büyük ölçüde söz konusu edildiği metnin içeriğine, kapsadığı alana ve yöneldiği kişilerin sayısına ve niteliğine bağlıdır (yukarıda anılan *Uzan ve diğerleri* kararı, § 197, kararda geçen atıflarla birlikte).

85. Somut olayda Hükümet, el koyma kararının 1918 Sayılı Kaçaklığın Men ve Takibine Dair Kanun’un yukarıda belirtilen maddeleri uyarınca verildiğini belirtmektedir. Başvuran şirket buna karşı çıkmamaktadır. Tedbirin geçerli şekilde söz konusu tarihte yürürlükte olan 1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun’un 20. maddesine, ek madde 2’nin III. fıkrasına ve 27. maddesinin 2 ve 3. fıkraları ile 33. maddesinin son cümlesine (*in fine*) dayandığı sonucuna varılmaktadır.

86. Dolayısıyla el koyma tedbirinin kamu düzenin korunması ve suçların önlenmesi olmak üzere kamu yararı gerekçesini yerine getirdiği de taraflar arasında tartışma konusu değildir. Ortaya çıkan sorun, davanın somut koşullarında, söz konusu kanunların uygulanmasının ve el koymanın aşırı ve belirsiz süresinin başvuran şirkete aşırı bir yük yükleyip yüklenmediğinin belirlenmesidir.

c) Müdahalenin orantılılığı hakkında

87. Söz konusu tedbirlerin orantılılığı ile ilgili olarak, Mahkeme, Sözleşme’ye Ek 1 No.lu Protokol’ün 1. maddesinin, her türlü müdahale için, kullanılan araçlar ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi gerektirdiğini hatırlatmaktadır (*Jahn ve diğerleri/Almanya* [BD], no. 46720/99, 72203/01 ve 72552/01, §§ 83-95, AİHM 2005-VI). Söz konusu adil denge, ilgili kişinin aşırı ve ölçsüz bir yük taşımak zorunda kalması

halinde bozulur (*Sporrong ve Lönnroth/İsveç*, 23 Eylül 1982, §§ 69-74, A Serisi, no 52, *Maggio ve diğerleri/İtalya*, no. 46286/09, 52851/08, 53727/08, 54486/08 ve 56001/08, § 57, 31 Mayıs 2011 ve *G.I.E.M. S.R.L. E ve diğerleri/İtalya* (esas) [BD], no.1828/06 ve diğer 2, § 300, 28 Haziran 2018 ve yukarıda belirtilen *Uzan ve diğerleri*, § 203).

88. Mahkeme, somut olayda, 1995 yılının Temmuz ayında, beyannameler kasten değiştirilerek işlenen gümrük kaçakçılığı suçuna yönelik şüpheler bulunduğu için İzmir Gümrük Müdürlüğü tarafından başvuran şirketin önemli bir miktarda malına el konulduğunu kaydetmektedir. Ayrıca Mahkeme, İzmir 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 7 Haziran 1999 tarihinde, gümrük kaçakçılığı suçunu işlediklerine dair yeterli delil bulunmadığı gerekçesiyle şirketin temsilcisi C.K. dâhil sanıkların beraatına karar verdiğini ve bu kararın 30 Mayıs 2001 tarihinde kesinleştiğini tespit etmektedir. Mahkeme ardından, 25 Ekim 2001 tarihinde başvuran şirketin talebi üzerine Ağır Ceza Mahkemesinin malların iadesine karar verdiğini, ancak iade kararı herhangi bir duruşma düzenlenmeden verildiği için (yukarıdaki 13. paragraf) özen gösterilmediği nedeniyle kararın 8 Nisan 2004 tarihine kadar kesinleşmediğini ve Gümrük Müdürlüğünün 29 Haziran 2004 tarihine kadar malların iadesine karar vermediğini kaydetmektedir.

89. Mahkeme ayrıca, 13 Eylül 2004 tarihinde başvuran şirketin mallarına el konulmasından kaynaklanan zararın tazmini için İzmir İdare Mahkemesi önünde tam yargı davası açtığını, ancak bu talebin reddedildiğini, dolayısıyla söz konusu kararın 29 Nisan 2009 tarihinde kesinleştiğini kaydetmektedir.

90. Mahkeme, el koyma tedbirlerine ilişkin kararın, bu haliyle, kamu düzenini korumak ve suçları önlemek amacıyla kaçakçılık fiillerini engellemeye yönelik olması durumunda “kamu yararı” ile haklı çıkarılabileceğini kabul etmektedir. Bununla birlikte, el koyma tedbirlerin kısıtlayıcı niteliği göz önüne alındığında, artık gerekli olmadıkları anlaşıldığında söz konusu tedbirlere son verilmelidir (bk. bu davaya uygulanabildiği ölçüde (*mutatis mutandis*), *Raimondo/İtalya*, 22 Şubat 1996,

§ 36, A Serisi no. 281-A ve *Vendittelli/İtalya*, 18 Temmuz 1994, § 40, A Serisi no. 293): Nitekim, el koyma tedbirleri ne kadar uzun süre yürürlükte kalırsa, malikin mülkü barışçıl şekilde kullanması üzerindeki etki de o kadar büyük olur (*JGK Statyba Ltd ve Guselnikovas/Litvanya*, no. 3330/12, § 130, 5 Kasım 2013 ve yukarıda anılan *Uzan ve diğerleri*, § 205).

91. Mahkeme, başvuran şirkete ait olan mallara 21 Temmuz 1995 tarihinde el konulduğunu ve malların 30 Haziran 2004 tarihinde geri verildiğini (yukarıdaki 5 ve 20. paragraflar) ve el koyma tedbirlerinin yaklaşık dokuz yıl yürürlükte kaldığını tespit etmektedir.

92. Mahkeme, somut olayda, başvuran şirketin mülkiyet hakkının iddia edilen ihlalinin, diğerlerinin yanı sıra, yargılamanın süresiyle yakından bağlı olduğu ve bunun dolaylı bir sonucu olduğu kanaatindedir (bk. bu davaya uygulanabildiği ölçüde (*mutatis mutandis*), *Kunić/Hırvatistan*, no. 22344/02, § 67, 11 Ocak 2007 ve yukarıda anılan *JGK Statyba Ltd ve Guselnikovas* kararı, § 131 ve *Uzan ve diğerleri*, § 207).

93. Dahası Mahkeme, ceza soruşturması sonuçlanana kadar tedbirlerin meşru bir amaç izlediğini kaydetmektedir. Ancak yerel makamlar hiçbir zaman, banka teminat mektubunun sunulması karşılığında malların başvuran şirkete iade edilmesi gibi teknoloji nedeniyle piyasa değeri sürekli düşen malların tutulmasına alternatif tedbirler öngörmemiş ve başvuran şirketin mahkûm edilmesi durumunda kamu yararını tesis etmek için açıkça koruma tedbirlerini tercih etmişlerdir. Ancak dosyadaki hiçbir unsur, başvuran şirketin bireysel çıkarının kamu yararından daha az korunmayı hak ettiğini göstermez (bk. bu davaya uygulanabildiği ölçüde (*mutatis mutandis*), *JGK Statyba Ltd ve Guselnikovas*, § 130), bununla birlikte yetkili makamlar, uygun ancak daha az müdahaleci diğer çözümleri titizlikle ve açıkça düşünmekle yükümlüdür (bk. bu davaya uygulanabildiği ölçüde (*mutatis mutandis*), *Vaskrsić/Slovenya*, no. 31371/12, § 83, 25 Nisan 2017 ve kararda bahsedilen içtihatlar). Hâlihazırda bu dönem boyunca mahkemeler, ceza soruşturmasının ihtiyaçları ve başvuran şirketin mülklerinin kontrolünü

yeniden ele alma konusundaki meşru çıkarı arasında bir denge kurmamıştır (ayrıca bk. bu davaya uygulanabildiği ölçüde (*mutatis mutandis*), *G.I.E.M. S.R.L. ve diğerleri/İtalya* [BD], no. 1828/06 ve 2 diğer başvuru, § 303, 28 Haziran 2018 ve yukarıda anılan *Uzan ve diğerleri*, § 215).

94. Mahkeme, 7 Haziran 1999 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi tarafından verilen beraat kararından itibaren sorunun daha da vurgulandığını (bk. bu davaya uygulanabildiği ölçüde (*mutatis mutandis*), yukarıda anılan *Uzan ve diğerleri*, § 206), yürürlükte olan el koyma tedbirlerinin beş yılı aşkın bir süre boyunca sürdürülmesi için herhangi bir meşru neden bulunmadığını ve bu sürenin yalnızca ulusal makamlara atfedilebilir olduğunu tespit etmektedir.

95. Söz konusu unsurlar, Mahkemenin, başvuran şirketin mallarının devamlı tutulmasının izlenen meşru amaçla orantılı olmadığı ve yerel makamların izlenen amaç ile söz konusu mallara uzun süreli el koyma sürecinde kullanılan araçlar arasında adil bir denge kurmadığı sonucuna varması için yeterlidir. Dolayısıyla, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi ihlal edilmiştir.

III. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

96. Sözleşme'nin 41. maddesi uyarınca,

“Eğer Mahkeme, işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Tazminat

97. Başvuran şirket, maruz kaldığı kanaatine vardığı maddi tazminat olarak 819.344.16 avro (EUR) talep etmektedir.

98. Başvuran şirket ayrıca, manevi tazminat olarak 1.000.000 EUR talep etmektedir.

99. Başvuran şirket tarafından sunulan maddi ve manevi tazminat taleplerine ilişkin olarak Hükümet, başvuran şirket tarafından ileri sürülen

zarar ile Sözleşme ihlali arasında herhangi bir nedensellik bağı bulunmadığını ve her hâlükârda talep edilen tazminatın dayanaksız ve aşırı olduğunu ve Mahkeme içtihatlarına uygun olmadığını ileri sürmektedir.

100. Mahkemenin aksi yönde karar vermesi halinde Hükümet, başvuran şirketin maruz kaldığı zararın, Ege Gümrük ve Ticaret Müdürlüğünün ilk görüşlerine ekli 19 Nisan 2019 tarihli değerlendirme raporunda hesaplanan miktar 20.408.14 TRY olduğunu ileri sürmektedir. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası enflasyon hesaplayıcısı ile güncellendiğinde bu miktar 82.822 TRY olacaktır.

101. Ayrıca, adil tazmine ilişkin olarak Mahkemenin Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiği kanaatine varacağı durumda Hükümet, saygıyla Mahkemeyi, maddi ve manevi zarar tazminat talebi ile ilgili olarak, başvurunun Sözleşme'nin 41. maddesinin uygulanması hususuna ilişkin kısmını kayıttan düşürmeye ve söz konusu kısmı bu bağlamda iç hukukta oluşturulan Tazminat Komisyonunun önüne göndermeye davet etmektedir.

102. Mahkeme, *Uzan ve diğerleri/Türkiye* (adil tazmin), no. 19620/05 ve 3 diğer başvuru, §§ 27 39, 5 Aralık 2019 kararında, hâlihazırda başvuran şirket tarafından mevcut başvuruda sunulanlara benzer iddialar hakkında karar verme imkânına sahip olduğunu ve maddi ve manevi tazminat talepleriyle ilgili olarak, davanın Sözleşme'nin 41. maddesine ilişkin kısmının kayıttan düşürülmesine karar verdiğini hatırlatmaktadır.

103. Uzan ve diğerleri (adil tazmin) kararında olduğu gibi Mahkeme, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne dair 6384 Sayılı Kanun ile oluşturulan Tazminat Komisyonunun konu yönünden (*ratione materiae*) yetki alanının 8 Mart 2019 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 7 Mart 2019 tarihli ve 809 Sayılı bir Cumhurbaşkanlığı Kararı ile genişletildiğini tespit etmektedir (§ 24 ve devamı). Mahkeme, nihai kararın tebliğ edilmesinden itibaren üç ay içerisinde Tazminat Komisyonuna yapılan bir başvurunun, idare tarafından

bir tazminat ödenmesiyle sonuçlanabileceği ve bu başvuru yolunun, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi bakımından tespit edilen ihlalin telafisi için uygun bir yol teşkil ettiği kanaatindedir.

104. Mahkeme, yukarıda belirtilenler ışığında, iddia edilen maddi zararlar ilgili olarak, ulusal hukukun artık tespit edilen ihlalin sonuçlarını ortadan kaldırmaya imkân verdiği sonucuna varmakta ve bu sebeple, başvuran şirket tarafından bu bağlamda sunulan talep hakkında karar vermeye yer olmadığı kanaatine varmaktadır. Sonuç olarak Mahkeme, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı gösteren herhangi bir nedenin bulunmadığı kanaatindedir (Sözleşme'nin 37. maddesinin 1. fıkrasının c) bendi). Mahkeme ayrıca, somut olayda, Sözleşme ve Protokolleri tarafından güvence altına alınan insan haklarına saygı ilkesine ilişkin olarak başvurunun incelenmesinin devamını gerektiren özel koşulların bulunmadığı görüşündedir (Sözleşme'nin 37. maddesinin 1. fıkrasının son cümlesi (*in fine*)). Diğer taraftan Mahkeme, bu sonuca ulaşırken, koşulların bu türden bir işlemin yapılmasını haklı kıldığı kanaatine varması halinde, Sözleşme'nin 37. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, bir başvurunun yeniden kayda alınmasına karar verebileceğine ilişkin yetkisini dikkate almıştır (*Gümrükçüler ve diğerleri* (adil tazmin), no. 9580/03, § 42, 7 Şubat 2017 ve yukarıda anılan Uzan ve diğerleri (adil tazmin), § 37).

105. Mahkeme, manevi tazminatla ilgili olarak, yukarıda belirtilen Cumhurbaşkanlığı Kararı uyarınca, Tazminat Komisyonunun ayrıca manevi tazminat taleplerini incelemekle ve bunlar hakkında karar vermekle yetkili olduğunu gözlemlemektedir. Dolayısıyla, maddi tazminat konusunda varmış olduğu sonuçlar ışığında, Mahkeme, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlali sebebiyle manevi tazminat talebiyle ilgili olarak, başvurunun Sözleşme'nin 41. maddesine ilişkin kısmının da kayıttan düşürülmesi gerektiği kanaatindedir (yukarıda anılan *Uzan ve diğerleri* (adil tazmin), § 37).

106. Bu bağlamda Mahkeme, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı gösteren herhangi bir nedenin bulunmadığı kanaatine varmaktadır (Sözleşme'nin 37. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendi). Mahkeme ayrıca, somut olayda, Sözleşme ve Protokolleri tarafından güvence altına alınan insan haklarına saygı ilkesine ilişkin olarak başvurunun incelenmesinin devamını gerektiren özel koşulların bulunmadığı görüşündedir (Sözleşme'nin 37. maddesinin 1. fıkrasının son cümlesi (*in fine*)). Mahkeme, koşulların bunu haklı gösterdiği kanısına vardığı durumda, Sözleşme'nin 37. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, bir başvurunun yeniden kayda alınmasına karar verebileceğine ilişkin yetkisini göz önünde bulundurarak bu sonuca vardığını belirtmektedir (*Kaynar ve diğerleri/Türkiye*, no. 21104/06 ve 2 diğer başvuru, §§ 64 ila 82 ve *Avyidi/Türkiye*, no. 22479/05, §§ 119 ila 134, 16 Temmuz 2019).

107. Sonuç olarak, hem maddi tazminat hem de manevi tazminat ile ilgili olarak, başvurunun Sözleşme'nin 41. maddesi kapsamında sunulan talebe ilişkin kısmının kayıttan düşürülmesi gerekmektedir.

B. Masraf ve giderler

108. Başvuran şirket, 200.000 EUR yani ulusal mahkemeler önünde görülen yargılama çerçevesinde ve Mahkeme önünde yürütülen yargılama doğrultusunda yapmış olduğu masraf ve giderler bağlamında her başvuru için 100.000 EUR talep etmektedir. Başvuran, bu talebe dayanak olarak, avukatından aldığı makbuzları sunmaktadır.

109. Hükümet, masraf ve giderler ile avukatlık hizmet ücretleri bağlamında talep edilen miktarın, benzer bir yargılamada talep edilebilecek miktarı gerçekten yansıtmadığını ileri sürerek Mahkemeyi söz konusu iddiayı reddetmeye davet etmektedir.

110. Mahkeme içtihatlarına göre, bir başvurana yalnızca, masraf ve giderlerinin gerçekliğini, gerekliliğini ve miktarlarının makul niteliğini ispatlaması durumunda, bu masraflar iade edilebilmektedir. Mahkeme, somut

olayda elinde bulunan belgeleri ve içtihatlarını göz önünde bulundurarak, başvurana 7.500 EUR ödenmesinin makul olduğu kanaatine varmaktadır.

C. Gecikme faizi

111. Mahkeme, gecikme faizi olarak, bu meblağlara, Avrupa Merkez Bankasının marjinal kredi faizlerine uyguladığı faiz oranına üç puan eklenerek elde edilecek oranın uygulanmasının uygun olduğuna karar vermiştir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun kabul edilebilir olduğuna,
2. Sözleşme'ye Ek 1. No.'lu Protokolün 1. maddesinin ihlal edildiğine;
3. Başvurunun, başvuran şirkete göre Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlalinden kaynaklanan maddi ve manevi zarar taleplerine ilişkin olarak Sözleşme'nin 41. maddesinin uygulanması ile ilgili kısmının kayıttan düşürülmesine;
4.
 - a) Davalı Devlet tarafından başvuran şirkete, Sözleşme'nin 44. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde, ödeme tarihinde geçerli olan döviz kuru üzerinden davalı Devletin para birimine çevrilmek üzere, masraf ve giderler bağlamında 7.500 (yedi bin beş yüz avro) ödenmesine;
 - b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödeme tarihine kadar, bu meblağa, Avrupa Merkez Bankasının o dönem için geçerli olan marjinal kredi faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;
5. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin reddine karar vermiştir.

İPEK LİMİTED ŞİRKETİ/TÜRKİYE KARARI

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca, 18 Ocak 2022 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Stanley Naismith

Jon Fridrik Kjølbro

Bölüm Yazı İşleri Müdürü

Başkan